

VASTAG GAZSÓ HARGITA

Párhuzamok és kötődések

Munk Artúr író és Oláh Sándor képzőművész

Életrajzi párhuzamok

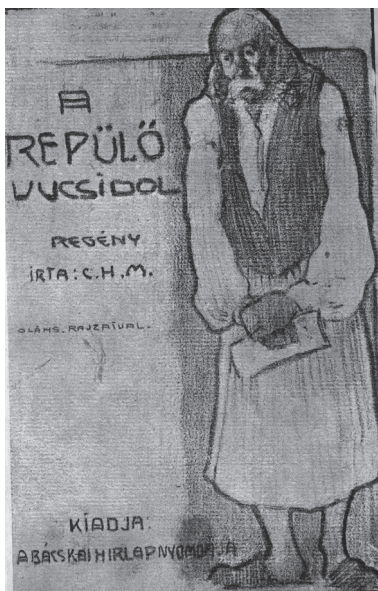
Munk Artúr az 1895/1896-os esztendőben az I.b osztály diákja volt a szabadkai főgimnáziumban.¹ Amikor Munk másodikos lett, akkor iratkozott be Oláh Sándor a főgimnázium I.a osztályába.² Az 1897/1898-as esztendőben mindketten felsőbb osztályba léptek, Oláh a 2.a-ba, Munk a 3.a-ba.³ (Ebben a tanévben Oláh Sándor osztálytársa volt Brenner József, azaz Csáth Géza.) Az 1898/1899-es évben mindkét diák évet ismételt, Oláh Sándor továbbra is a 2.a-ban maradt, míg Munk Artúr a 3.b-be került.⁴ Így Munk Artúr és Oláh Sándor sohasem járt azonos osztályba, a bukásaik ellenére sem.

Oláh a következő nyarat már lakatosinasként töltötte. Tizenöt évesen a szlovákiai Korompán volt vasgyári tanonc. „»Sanyinak a vasgyári munka nagyon kedvére volt. Hamarosan olyan remek kéziszerszámokat csinált, amelyeket az öreg mesterek is megdicsértek«” (BARANYI 1986: 5). Ezen szenvedélye megmaradt felnőttként is. „Szenvedéllyel fúr-farag. Valóságos ezermester. De ezt kevesen tudják róla. Szabadidejében maga csinálja a képrámáit, még a hozzávaló szerszámokat is maga gyártja. Nagyon szereti a szép, ragyogó, éles, hegyes szerszámokat. Csinált néhány nagyon sikerült linoleummetszetet is” (MUNK 1933: 23) – vallotta pár évtizeddel később Oláh Sándor felesége, Plesz Teréz Munk Artúrnak mint publicistának, aki 1933-ban, harminc évvel a gimnáziumi évek után felkereste Oláh Sándor képzőművészt a szabadkai Leovics-bérpalota tetőterében kialakított műteremlakásában.⁵

Majdnem harminc évvel korábban, 1905-ben mindketten Pesten tartózkodtak. Munk Artúr a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvostudományi Karán tanult 1904 őszétől, Oláh pedig 1905-ben kezdte meg tanulmányait a budapesti Országos Magyar Királyi Mintarajziskola és Tanárképzőben, Zemplényi Tivadar osztályában. Ezekben az években Oláh nyomorgott, a pesti lakbérét is sokszor képben törlesztette (GAJDOS 1986: 25). Ugyan a fiatal képzőművésznek a szabadkai Városi Tanács 1906-tól 1909-ig ösztöndíjat adott – mivel az apának, Oláh Ferencnek mint törvényszéki bírónak nem volt elegendő pénze a fia taníttatására, ezért 1906-ban a Városi Tanácshoz fordult, hogy szavazzanak meg fiának 800 koronát a taníttatására (GAJDOS 1986: 22) –, de az odaitélt 600 korona nem volt elegendő.

Oláh Sándor szárnybontogatásával, a budapesti időzakkal Baranyi Anna művészettörténész monográfiája foglalkozik, és megállapítja, hogy Oláh rajztechnikája még bizonytalan volt, az egy évre rá, 1906-ban, a *Bácskai Hírlap*ban közölt *A repülő Vucsidol* regénymelléletek illusztrációit viszont már erősebbnek ítélte. 1906. július 15-e és október 21-e között a *Bácskai Hírlap* mellékleteiben jelent meg *A repülő Vucsidol* című folytatásos kisregény Munk Artúr, Csáth Géza és Havas Emil tollából. Mindannyian pesti diákok voltak akkor, Havas Emil a jogi karra járt, Csáth és Munk pedig az orvosira. A regénymelléletek illusztrációit Oláh Sándor készítette el mint pesti diák a Mintarajziskolából. (A választásban közrejátszhatott az is, hogy Csáth és Oláh osztálytársak voltak egykor.) Az Oláh-illusztrációk az 1906-os regénymelléletekből, valamint az ez alapján 1978-ban, az *Életjel* kiadásában megjelent *A repülő Vucsidol* című kisregényből ismertek. Az 1906-os összegyűjtött és bekötött melléletek egy helyütt maradtak meg, a szegedi Somogyi-könyvtár őrzi a kiadványt Dér Zoltán jóvoltából.⁶ Dér különböző hagyatékokból, közgyűjteményekből tudta rekonstruálni a melléletekből összeálló regény szövegtestét és az illusztrációkat.

Oláh Sándor csak az első néhány 1906-os mellékletet (1., 3., 5. és 6.) illusztrálta, a továbbiakban elmaradtak a rajzai, valószínűleg a kezdődő tanév miatt. Öt illusztrációja készült el. A regény fedőlapját teljes egészében ő készítette: rajta Francziskovics Sztipán, a regényben szereplő

1. kép: Oláh Sándor illusztrációja *A repülő Vucsidol* 1906-os kiadásában, fedőlap.
Somogyi-könyvtár (Szeged)

repülő feltalálója. A feltaláló mellett Oláh betűivel jelenik meg a szerző, az illusztrátor és a kiadó neve is (1. kép).

Az 1978-as *Életjel*-kiadásban ugyanezen fedőlapot használták fel, azzal a változtatással, hogy az 1906-os kiadót kitörölték, a fedőlap egykori háttere is elmaradt. Ugyanez az illusztráció szerepel a feltalálóról az első fejezetben is, valamint a regénykezdő helyszín, az egykori szabadkai Városháza tornya, amelyre Oláh Sándor egy iniciálét, egy „a” betűt is ráillesztett. Az 1978-as kiadásban az illusztráció háttere már nem látható.

A harmadik fejezetben, azaz regénymellékletben az egykori szabadkai polgármester, Bíró Károly látható városházabeli irodájában,

bútoraival, íróasztalával, tollával, szekrényével, amelyek közt és fölött cikáz a Sztipán úr által feltalált repülőgép makettje a próbarepüléskor. Ez a kép örökíti meg egyedül az Oláh által elképzelt repülőt. A grafikán felfedezhető Oláh szignója is. Az *Életjel* kiadványában a háttér fehérített, az irodaszekrény egy része nem látható (2. kép).

Az ötödik fejezetben egy kevésbé centrális téma kerül Oláh rajzának középpontjába, valószínűleg a képzőművész választja a témát kedvessége és humora miatt: a városközpont Csokonai téri mentők szertára előtt egy pár cipő árválkodik, és nézőközönség bámulja. Az illusztráció megörökíti a szertár ajtaját a cipővel, a kis csoporttal. Szintén jelzettel van ellátva. Az 1978-as kiadásban már elmarad az illusztráció háttere.

A hatodik regénymelléklet Oláh-illusztrációja egy frekventált pillanatot örökít meg: az angol irodában Brown úr *Bácskai Hírlapot* olvas, benne

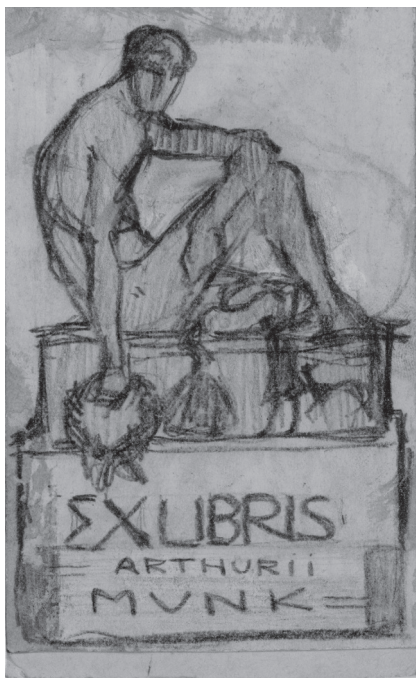
a repülőgép hírével, ezért rögtön megbízta könyvelőjét, hogy utazzon el Szabadkára és szerezze meg a repülőgépet. Míg az 1906-os illusztráció szignózott, az 1978-as kiadásban a jelzet elmarad, az illusztráció alját ugyanis lerövidítik, valamint kimarad a háttér is, a finom rajzok kissé durvábbá válnak (ez az összes illusztrációra érvényes).

Munk Artúr érdeklődése a képzőművészet iránt már középiskolás, egyetemista időszakában is megnyilvánult, erről olvashatunk a *Köszönöm addig is...* című önéletírásában: „Közeledtek az első vizsgák és én mindinkább távolodtam az irodalomtól. Beláttam: nehéz a vizsgákra

készülni és írni. Tanulás közben téma ötlött fel agyamban, azonnal le-skicceltem, aztán újból tanultam, tanítottam, az anatómiai intézet részére rajzoltam, sőt a festőakadémiára is feljártam. A modell utáni rajzolás mindenestre kellemesebb volt, mint a boncolás” (MUNK 2018: 16). A Petőfi Irodalmi Múzeum Művészeti Tárában található egy szénnel készült ex libris⁷ a Munk-hagyatékából, jelzet nélküli. Munk Artúr vagy saját kezűleg rajzolta, vagy pedig készíttethette valakivel az alábbi felirattal: EX LIBRIS ARTHURII MUNK. Egy férfi látható rajta ülő helyzetben egy emelvényen, bal lábát maga alá húzva, jobb kezében koszorúval. Mivel Munk Artúr könyvtárából nem került elő könyv a mai napig, nincs róla információ, hogy ezen vázlatból később valóban ex libris lett-e (3. kép).

2. kép: Bíró Károly poglármeister. Oláh Sándor illusztrációja *A repülő Vuicsidol* 1906-os kiadásában. Somogyi-könyvtár (Szeged)

3. kép: Munk Artúr ex librise. Petőfi Irodalmi Múzeum, Művészeti tár

Munk Artúr nemcsak rajzossal töltötte a szabadidejét fiatalként, hanem a képzőművészeti kiállítások látogatójaként, kritikusaként is ismert volt. Később Gajdos Tibor megjegyzi róla, hogy Munk képzőművészeti írásait érdemes komolyan venni (GAJDOS 1986: 63). A *Szabadkai Közlöny* 1904. április 24-i számában közli beszámolóját Munk főgimnáziumi végzősként egy szegedi tárlatról, a Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállításáról. „A legtöbb művész a vidéki friss, üde levegőt szívja magába – de Budapestre megy, mert vidéken nem érvényesülhet. És igaza is van. Mi kell a művészeknek? Hírnév és pénz. Ez a kettő. Ezt pedig vidéken bizony

nem árulják. És ha árulják is, hát egy kicsit drágán... A fővárosban összpontosulnak a művészek, a festők és a szegény »vidékeknek«, amely őket nevelte, kiképezte, alkotásaikból csak morzsákat juttatnak” (MUNK 1904: 1). A főgimnáziumi végzős Munk lokálpatrióta hangja szólal meg a tárca végén. Azon óhajával zárja a szövegét, miszerint Szabadka is tehetne már egy olyan gesztust, mint amelyet Szeged városa tett: Munkácsy Mihály *Honfoglalás* című alkotásának vázlatát éppen most vásárolták meg a szegediek. Az alkotó, a megbecsültsége és a pénz témája köszön viszsza Munk Artúr harminc évvel későbbi képzőművészeti publikációjában, melyet Oláh Sándorral, „a művészi ecset bajnoká”-val készített a *Naplónak* (MUNK 1933: 23–24). Munk megtöri az Oláh Sándort körülölelő csendet,

az újságírók közönyét, és 1933 nyarán megörökít egy Oláh Sándornál tett látogatást. Erről az Oláh Sándort körülölelő csendről Hangya András ír jóval később, ő töri meg ismét a csendet az alkotó ötvenéves munkásságának jubileumán. „Nem divat őt itthon dicsérni, pedig a mi öreg mesterünk Vajdaságban az egyedüli művész, aki portrékat festhet a képzőművészet minden időkre érvénnyel bíró fogalmazása szerint” (HANGYA 1979: 663). Első olvasásra úgy tűnik, kevésbé ismeri egymást a két alkotó, Munk és Oláh az 1933-as szövegben. A kutatásból viszont láthatjuk, hogy korosztálybeli kapcsolat, ismeretség fűzheti össze őket. Munk bevezetője érezteti, hogy a képzőművész nem rajong a nyilvánosságért: „világéletében irtózott a nyilvánosságtól. Valósággal embergyűlölő lett belőle” (MUNK 1933: 23). Munkásságának huszonötödik évfordulójáról is éppen csak, hogy fülest kap a szerző, így jut el a „forrólég-kamrá”-ba, ahogyan ő nevezi a bérpalota tetőterében működtetett Oláh-műtermet és -lakást. Megmutatkozik a szövegben Munk élcelődő, humoros arcéle is.

„A lépcsőjárástól teljesen elszoktam. (Az adóhivatal az első emeleten van!) Lihegve csengettem a műterem ajtaján” (MUNK 1933: 23). Munk élénk varázsolja az 1933-as Oláh-műtermet, leírást ad arról, milyen aktok, portrék, tájképek sorakoztak a falon. „Valóságos tárlat. Gyönyörű aktok, tökéletes technikával megfestett művészi portrék, színes tájképek, csendéletek, vázlatok sorakoznak a falakon egymás mellett. Percekig bámulom a szebbnél szebb alkotásokat. Valósággal megnémultam. A fal közepén, a dívány felett

4. kép: Oláh Sándor: *Katona Neuman*, 1916. Digitális fotódokumentum, Szabadkai Városi Múzeum

5. kép: Munk Artúr: *Tiszt portréja*.
Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár

megkap a »Pihenő modell« hatalmas vászna. Mellette: »Lányok a vízparton« kitűnően megfestett plen air kompozíció. A sarokban: kiállításra váró vászon: »Ágyon ülő fiatal lány«, fölötté: »Mosakodó akt«. Színes, eleven tájképek, teljesen új felfogású csendéletek, tökéletes, meleg pasztellek teszik teljessé a körülbelül húsz képből álló gyűjteményt” (MUNK 1933: 23). A szerző ír egy biedermeier karosszékről is, amelyben helyet foglal Plesz Terézzel beszélgetve. Valószínűsíthető, hogy Oláh ebben a karosszékből örököltette meg feleségét (lásd: KORHECZ PAPP 2016: 10), és később Munk kisfiát, Györgyöt is.

„Az embert kívánta a legtökéletesebben ábrázolni...”

Oláh Sándort, mint ahogyan Munk Artúrt is, 1914-ben mozgósították az I. világháborúba. Oláh Sándor Szabadkán és Neumban töltötte katonai szolgálatát. 1914 és 1917 között parancsnokainak, tiszteknek festette, rajzolta meg portréját (4. kép), amiért megkapta a hadnagyi rangot (NINKOV K. 2014: 123). 1917-ben tért vissza a háborúból, és feleségül vette az eszéki Plesz Terézt, majd megszületett Éva lányuk. Munk Artúr 1914 augusztusától 1917 júliusáig katonaeorvosként szolgált, szerkesztette a *Ludwig baka* című tábori újságot. A Petőfi Irodalmi Múzeum Kézirattára őrzi azon I. világháborús noteszeit, naplóit, melyben Munk – többek között – megörököltette a harctéri eseményeket: lerajzolta csatáikat, állásait, katonákat, szálláshelyeiket⁸ (5. kép).

Munk 1917 közepén hadifogságba esett. Így került Jekatyerinburgba, ahol összeismerkedett Elza Schiskewitz rigai származású lengyel hölgy-

gyel. Összeházasodtak, és 1919. november 7-én, Sadrinszkban megszületett György nevű kisfiuk (6. kép). A születést és a gyermek növekedését is napló⁹ örökíti meg, amely fotókkal, rajzokkal teszi érzékletesebbé a német, magyar és orosz nyelven írt szövegeket a kisbaba, majd a kisfiú növekedéséről (7. kép).

1921. november 26-án keresztelték¹⁰ meg a kisfiút, már Szabadkán, a fogságból való hazatérés után. A Petőfi utca 34-ben laktak ekkor, amely utcában később az idősödő Oláh is élt családjával. Dr. Rabstein Mátyás orvos, Munk egykori egyetemista társa és Tumbász Amália volt a keresztszüelője Györgynek a szabadkai Szent Mihály plébánián.

A Munk család hagyatékába tartozott egy Oláh Sándor-festmény, amely a kisiskolás Györgyöt ábrázolja. Az olajfestményen a fiú egy sötétzöld bársonyszékben ül, láthatóan nagy még neki a karosszék. Az Oláh-műterem és -lakás tartozéka is lehetett a már korábban említett biedermeier karosszék, amelyben összekulcsolt kézzel, kék pólóban, rövidnadrágban látható a gyermek. Tizenegynéhány éves lehetett ekkor, 1930 után festhette Oláh. A kartonra olajjal festett alkotáson nincs jelzet (8. kép).

A festményen látható öltözet, póló, rövidnadrág és életkor megegyezik egy másik dokumentumon láthatóval: a Munk család fotóalbumában szerepel Munk György a Koncz Félix úrtól bérelt szecessziós házrész és orvosi rendelő teraszán (a mai szabadkai Karađorđe úton) játékaival, ugyanebben a ruházatban, ugyanezen életkorban. Ennek a fotónak a másolata bukkan fel a kisgyermek növekedését végigkísérő naplóban 1931. augusztus 28-ai dátummal, szöveggel, ahol az apa, Munk Artúr magyar nyelven ír az

6. kép: Munk Artúr fogságbeli rajza kisfiáról egy katonával. Petőfi Irodalmi Múzeum, Művészeti tár, GYNSZ/2524/1

7. kép: Munk György babanaplója édesapja rajzával és írásával. Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár

1931-es nyárról, a majdnem tizenkét éves György nyári tevékenységeiről, barátairól (9. kép).

Ha a *Napló*-béli, 1933-as megjelenés előtt készítette Oláh a festményt, az 1931-es év körüli időszakban, ez a korábbi ismeretség nem köszön vissza Munk szövegéből, úgy tűnik, Munk kevésbé ismerősen keresi fel az otthonában a képzőművészt. „Rég nem láttam. Alig változott az utóbbi időben. Talán néhány ősz szál vegyült tömött bajuszába. Mint-ha kissé meghízott volna a szikár, nyúlánk ember” (MUNK 1933: 23). A szabadkai Városi Múzeum Művészeti osztályának portréit Ninkov K. Olga művészettörténész dolgozta fel, majd 2010-ben ezekből kiállítást rendezett, és a kikutatott adatokkal, életrajzokkal publikálta őket 2013-

ban. A négyszázötvenegy arckép között a legnagyobb számban Oláh-alkotások találhatóak: hatvanegy festmény és rajz (NINKOV K. 2013: 195–211). A kötetben Munk György arcképe nem szerepelhetett, mert Oláhnak ez a festménye csak 2021-ben került a szabadkai Városi Múzeum gyűjteményébe. Oláh arcképfestészetének ismeretében, stíluskritikai jegyek alapján, Ninkov K. Olga véleménye szerint Munk György arcképét a mester nem fénykép alapján, hanem élő modell után festette, és a kép kiemelkedő értékű eddig ismert gyermekarcképei között.

Szabadkára érkezése után a korábban említett szecessziós házban élt a Munk család. A Koncz családtól bérelt házrészben volt a lakásuk és Munk Artúr orvosi rendelője is. A házbelsőben, de főleg az udvaron több fotó készült a cseperedő kisfiúról (az előző, játszós kép is), a szépséges Elza Schliskewitzről, de Munk Artúrról is. Koncz Félix urat, a háztulajdonost

Munk Artúr megörökítette egy olajfestményen 1927-ben. Koncz úr a foteljében ül, barna öltönyében öszszekulcsolt kézzel (10. kép). Amikor Munk Artúr munkásságából készítettem kiállítást, 2016 nyarán, a Munk-unokákkal, Aleksandra Hesse Munkkal és Stela Munkkal kerestük fel a szecessziós házat – amelyben az író élt családjával, és orvosi hivatását végezte – Ninkov K. Olga társaságában. Az ott szerzett információk alapján sikerült a művészettörténészek beazonosítani az olajfestményen szereplő anynt.

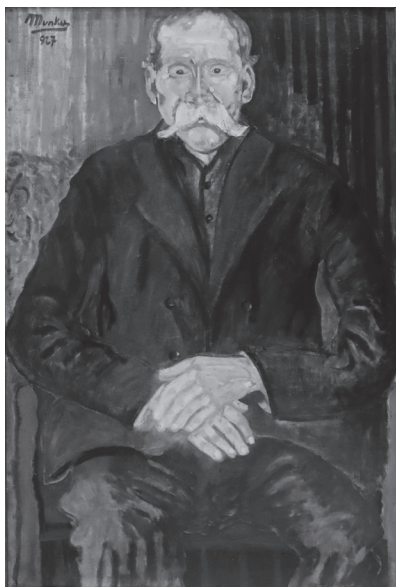
8. kép: Oláh Sándor: Munk György arcképe, 1931, olaj, karton, 68×54, Szabadkai Városi Múzeum, ltsz. U–2628. Fotó: Kolovics Svetlana

9. kép: Munk György a játékaival. A Munk család albumából

„...huszonöt évig művészetet csinálni ott, ahol senkinek se kell”

Az 1933-as *Napló*-béli publikációban Plesz Teréz, Oláh feleségének véleménye szerint a férjét nem izgatták a pénzügyi problémáik: „[A] hétköznapi élet bajaival szemben ma is olyan naiv, mint egy gyermek. Egyforma ambícióval dolgozik, ha van pénze, vagy ha üres a zsebe...” (MUNK 1933:

10. kép: Munk Artúr: Koncz Félix arcképe, 1927, olaj, karton, 96×68 cm, jelzet balra fent: Munk a 927, Szabadkai Városi Múzeum, ltsz: U–2409. Fotó: Kolovics Svetlana

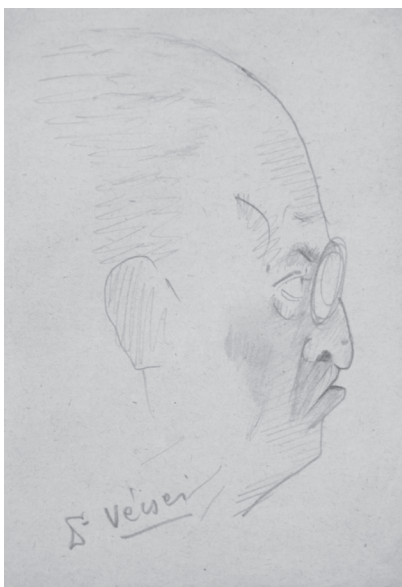
23). Ezzel az állítással ellentétes az Oláh Sándorról kirajzolódó kép Gajdos Tibor *Kétfátyolos világ* című Oláh-kötetében, amelyben élénk táruul egy képzőművész, aki a festés mellett „[R]eklámpakátok és mindenemű művészi reklámrajzok, u. m. csomagolópapírok, dobozok, levélborítékok etc. művészi tervezését és festését olcsón (!) elvállalja” (GAJDOS 1986: 44). Az a tény is némileg árnyalja a korábbi állítást, miszerint Oláh nyomorgása közepette levelet írt Szabadka városának arról a szomorúságáról, hogy nem támogatják őt és nincs felkarolva (GAJDOS 1986: 79). Hangya András képzőművész azon kevesek egyike volt, aki megértette Oláh nehézségeit,

és ezt a nyilvánosság elé is tárta: „A 40–50 év előtti Vajdaság e részében, ha Oláh örökre kedvét vesztette, hogy kiállítson, azt meg tudjuk érteni, mert akkor Suboticán a korzó sarkán még nem volt kiállítási pavilon. Az akkori földbirtokos uraságokat nem érdekelte az olyan népség, amely festéssel foglalkozik. Oláh nem menekült Párizsba a zsíros, tunya góg elől. Nem gyűjtötte albumba a festményeit méltató újságcikkeket, és

nem tette »véletlenül« a műtermében megfordulók keze ügyébe. Nem udvarolt politikusoknak, és nem volt neki fontos, hogy váltakozó kormányok észrevegyék” (HANGYA 1979: 663). Mintha párbeszédet folytatna Hangya András szövege és Oláh Sándor 1933-as vallomása, valamint Munk megjegyzése: Oláh felsóhajt, miszerint az ad reményt neki, hogy az utána jövő képzőművészek könnyebben fognak majd boldogulni az általa kijárt ösvényen (MUNK 1933: 23). Munk, mintha prognosztizálná az utána jövőket, zárójelben megjegyzi a fiatal Hangya András nevét.

Orvosok

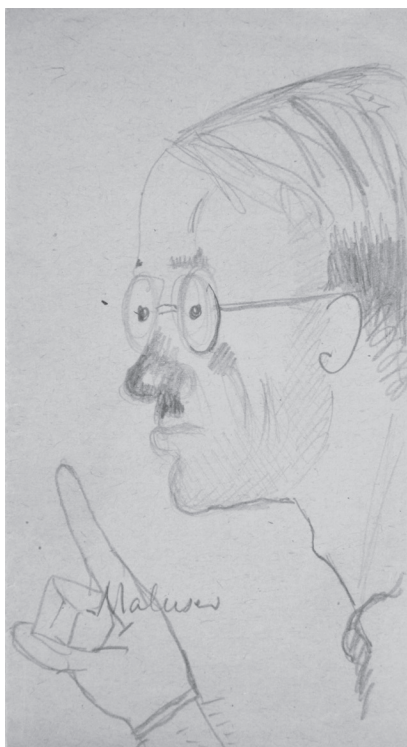
Az 1933-as év környékén Munk Artúr nemcsak a képzőművészek iránt érdeklődött, hanem képzőművészeti szárnypróbálgatásait is tovább folytatta. Orvosok és ügyvédek portréit, orvosi, gyógyszerészeti humoros esetek tanulmányrajzát készítette el kis papírokra, noteszlapokra ceruzával, tussal, néhol színezzve a hátteret, párbeszédet is írva néhányra. A gyűjtemény 2016-ban érkezett a szabadkai Városi Múzeumba dr. Bori Imre irodalomtörténész hagyatékából. A huszonöt rajz némelyikén megörökítette a modell nevét is, míg a helyzetrajzokon, orvosi pillanatképeken a humoros párbeszéd szerepel. A rajzok egyike datálva van, rajta az évszámmal: 933, azaz 1933. Az alábbi egykori személyek nevei szerepelnek a rajzokon: Schaffer, Malusev, Marko-

11. kép: Munk Artúr: Dr. Vécsei Eugén. Szabadkai Városi Múzeum. Fotó: Kolovics Svetlana

vić, dr. Singer Dóci, dr. Herman, dr. Vécsei, dr. Balogh (Tuta), Kalmár, dr. Plavčić, Störl (vagy Stöhl?). Közülük az alábbi orvosok, ügyvédek kilétét sikerült azonosítani Munk-grafikákkal mellékelve.¹¹

Dr. Vécsei Eugén 1863. június 4-én született Szabadkán. Budapesten szerzett orvosi oklevelet 1888. május 28-án. Magánorvosként dolgozott Szabadkán. 1931-ben Zomborba költözött (11. kép).

12. kép: Munk Artúr: Dr. Dušan Malušev. Szabadkai Városi Múzeum. Fotó: Kolovics Svetlana

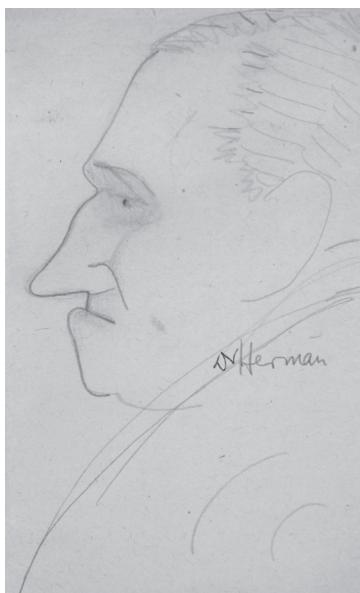
Dr. Dušan Malušev¹² Bánát-Újfalun született 1884. január 18-án. 1908. március 28-án szerzett orvosi oklevelet Budapesten. 1908. március 28-ától 1909. szeptember 14-éig a nőgyógyászati osztályon dolgozott Budapesten. 1909. október 1-jétől 1910. október 1-jéig a párizsi sebészeti-nőgyógyászati osztály munkatársa volt. 1910. november 1-jétől 1911. szeptember 1-jéig a berlini sebészeten és nőgyógyászaton dolgozott. 1911-ben házasodott.¹³ 1919. március 12-étől a sebészeti, nőgyógyászati és szülészeti osztály vezetője volt Szabadkán. Magánorvosként is tevékenykedett. Az Orvosi Kamara tagja volt 1924-től. Az 1950-es években a Városi Kórház rész munkaidős alkalmazottja volt napi három órás munkaidővel¹⁴ (12. kép).

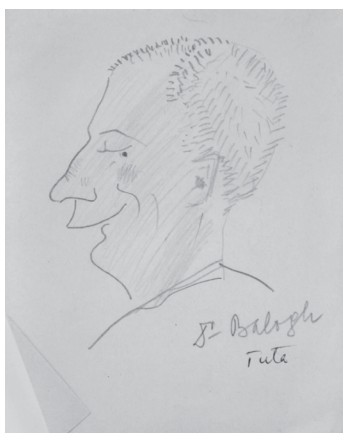
13. kép: Munk Artúr: Dr. Kosta Plavšić.
Szabadkai Városi Múzeum. Fotó: Kolovics
Svetlana

15. kép: Munk Artúr: Dr. Kalmár Elemér.
Szabadkai Városi Múzeum. Fotó: Kolo-
vics Svetlana

14. kép: Munk Artúr: Dr. Hermann
Károly. Szabadkai Városi Múzeum.
Fotó: Kolovics Svetlana

16. kép: Munk Artúr: Dr. Balogh Ernő.
Szabadkai Városi Múzeum. Fotó:
Kolovics Svetlana

Dr. Kosta Plavšić¹⁵ Szenttamáson született 1886. október 28-án. Budapesten szerzett orvosi diplomát 1914. február 28-án. 1914. március 15-étől 1914. április 1-jéig Pozsonyban dolgozott másodorvosként. 1914. április 1-jétől 1918. december 1-jéig másodorvos volt Győrben. Szabadkán 1919. március 5-étől városi kerületi orvosként dolgozott. Az Állami Vasutak orvosaként is ismert volt (13. kép).

Dr. Hermann Károly 1887. október 17-én született Mátészalkán. 1910. november 5-én szerzett orvosi oklevelet. Szabadkán dolgozott magánorvosként. A röntgenológia munkatársa is volt (14. kép).

Dr. Kalmár Elemér 1887-ben született Torzsán. Kolozsvárott végezte a jogi tanulmányait. Az I. világháborúban katonai bíróként tevékenykedett. A háború után ügyvédként dolgozott Szabadkán. 1931-től a Zsidó Hitközség vezetője volt. A szabadkai cionista mozgalom egyik úttörőjeként tartják számon (15. kép).

Dr. Balogh Ernő Topolyán született 1899. március 23-án. Bécsben szerzett orvosi diplomát 1923. július 23-án. Magánorvos, valamint a zsidó kórház orvosa volt Szabadkán. Sebészettel foglalkozott (16. kép).

Dr. Danilo Marković a trachomával foglalkozó ingyenes orvosi klinika vezetője volt Szabadkán¹⁶ (17. kép).

Zárógondolatok

Munk Artúr és Oláh Sándor további kapcsolódásaként említhető az a tény, hogy mindkettőjük családja rettegett a II. világháborús deportálástól. Mivel Oláh felesége és lánya zsidó származása a II. világháborúban előtérbe került, ez Oláhot nyugtalanította és gátolta a művészi elmélyülésben (GAJDOS 1986: 69), ezért hét nehéz esztendeje volt a II. világháború kitörése után. Oláh feleségét és Éva lányát nem vitték el a haláltáborba, ahogyan Munk Artúrt sem.

Oláh Sándor hetvenöt éves volt, amikor 1961-ben az Életjel szerkesztősége megszervezte retrospektív kiállítását, éppen akkor, amikor felesége meghalt. Ekkor már nem élt Munk Artúr, hogy írjon a tárlaton szerzett impresszióiról. Ma mindketten Szabadkán, a Bajai úti temetőben nyugszanak.

KIADÁSOK

CSÁTH G.–HAVAS E.–MUNK A. 1906. *A repülő Vuicsidol*. Bácskai Hírlap Nyomdája, Szabadka

CSÁTH G.–HAVAS E.–MUNK A. 1978. *A repülő Vuicsidol*. Életjel, Szabadka

IRODALOM

BARANYI Anna 1986. *Oláh Sándor*. Forum Könyvkiadó–Szabadkai Városi Múzeum, Újvidék

GAJDOS Tibor 1986. *Kétfátyolos világ*. *Oláh Sándor élete és munkássága*. Életjel Kiadó, Szabadka

HANGYA András 1979. Oláh Sándor festőművész 50 éves munkássága. *Híd*, 5., 658–665.

KORHECZ PAPP Zs. 2016. Oláh Sándor festőművészre emlékezve (1886–1966). *Bácsország*, 3–4., 8–9.

M[unk]. Arthur 1904. A szegedi képzőművészeti egyesület kiállítása. *Szabadkai Közlöny*, április 24., 1.

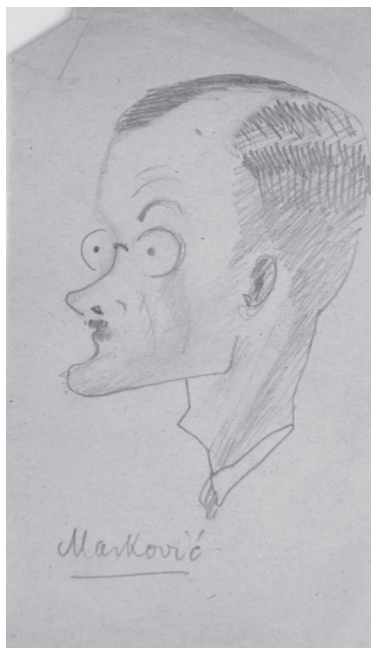
MUNK Artur 1933. Oláh Sándor negyedszázados jubileumára. Látogatás a festőművész műtermében. *Napló*, július 9., 23–24.

MUNK Artur 2018. *Köszönöm addig is... Egy orvos életregénye*. Jakab és Komor tér 6. Egyesület, Budapest

NINKOV K. Olga 2013. *Az idő arcai I. Portrék a szabadkai Városi Múzeum Művészeti osztályának gyűjteményéből*. Szabadkai Városi Múzeum, Szabadka

NINKOV K. Olga 2014. *Vajdasági Magyar Képtár (1830–1930)*. Szabadkai Városi Múzeum, Szabadka

NINKOV K. Olga 2020. *Szabadka és Hódmezővásárhely festőművészeti és kerámia-történelmi kapcsolatai (1900–2020)*. Szabadkai Városi Múzeum, Szabadka

17. kép: Munk Artúr: Dr. Danilo Marković. Szabadkai Városi Múzeum. Fotó: Kolovics Svetlana

JEGYZETEK

- ¹ Történelmi Levéltár, Szabadka. F:019.68. 1895/1896 (I a, I b, I c, II a, b, III a, b, IV-VIII)
- ² Történelmi Levéltár, Szabadka. F:019.68.a 1896/1897
- ³ Történelmi Levéltár, Szabadka. F:019.69. 1897/1898
- ⁴ Történelmi Levéltár, Szabadka. F:019.70. 1898/1899
- ⁵ 1921-ben felszabadult a szabadkai belvárosi bérpalota északra néző műterme, Oláh Sándor megpályázta és megkapta a várostól. Cserébe évente egy-két kiemelkedő szabadkai személy portréját készítette el; később a műtermet, a város jóváhagyásával, kettéválasztotta, és a másik részben rendezkedett be a család 1941-ig (GAJDOS 1986: 45).
- ⁶ Somogyi Könyvtár (Szeged). Raktári szám: B 31228.
- ⁷ Petőfi Irodalmi Múzeum, Művészeti tár, GYNSZ/2524/2
- ⁸ Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár, Itsz. 2017.39.10.
- ⁹ Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár, Itsz. 2017.39.10.
- ¹⁰ A keresztlevél lelőhelye: Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár, Itsz. 2017.39.13.
- ¹¹ Azok az adatok, ahol nem tüntetünk fel hivatkozást, Stevan Mačković történész, a szabadkai Történelmi Levéltár igazgatójának dokumentációjából származnak. Ezúton is köszönjük segítségét.
- ¹² Történelmi Levéltár, Szabadka. F: 47. 1003.
- ¹³ Történelmi Levéltár, Szabadka. F: 47. 1359. 1.
- ¹⁴ Történelmi Levéltár, Szabadka. F: 68. 1699. Ma
- ¹⁵ Életrajzi adatai a szabadkai Történelmi Levéltárból. F: 47. 1003.
- ¹⁶ Történelmi Levéltár, Szabadka. F: 47. 1492. 237. 921.